REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorî nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colonă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVII.

„GAZETA" iese în fie-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șese lunî 12 cor., pe trei lunî 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése lunî 20 fr., pe trei lunî 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorî.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunî 10 cor., pe trei lunî 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése lunî 12 cor., pe trei lunî 6 cor. — Un esemplar 10 banî. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 225. Brașov, Duminecă 10 (23) Octomvrie 1904.

Orientarea nóstră.

IV.

Dintre tóte de sigur cel mai grav capitol, în ce privesce desorientarea în politica nóstră, este acela privitor la partidul nostru național.

O pornisem bine de tot sub flamura solidarității naționale și a unității nisuințelor nóstre, așa că adversarii neamului nostru se puseseră pe gândurî. Din momentul însě, când a început sě se vîre între noi spiritul de clică, de grupărî separate, spre a satisface ambițiunilor cutăror matadorî, par-că a fost deochiat avêntul frumos, ce-l luasem.

Atuncî când se cerea ca conducerea partidului nostru sě fie la înălțime și sě fie fórte bine orientată asupra situațiunii politice a poporului, căcî numěrul dușmanilor partidului se sporea — ea, prin faptul întristător că era hipnotisată de înriurințele curentului disolvant și nesănětos, ce se vîrise până și în sînul sěu, venise nu numai în conflict cu problema sa, ci în contradicere chiar cu sine însă-și.

Decă în asemenea împrejurărî au ajuns după câțî-va anî lucrurile acolo, încât acel comitet și-a pierdut orî și ce orientare și s'a sfâșiat în două, nu póte fi mirare.

Dêr ceea-ce trebue sě ne surprindă este esperiența ce o facem, că nicî după un timp atât de îndelungat ce a trecut peste acel cataclism al comitetului, nu vedem la rěmășițele sale de adî vr'o orientare de Dómne ajută față cu situațiunea și trebuințele cele mai urgente ale partidului nostru național.

Vedem însě cu durere cum de vre-o doi anî și mai bine încóce elementele rěslețe ale „noului curent în a doua edițiune" încurcă și desorienteză publicul român, ce intră în atingere cu ei, cu propaganda lor órbă și surdă pentru intrarea în parlament; și mai vedem cum cei din fracțiunile de odinióră ale comitetului nu numai că aprobă în tăcere svêrcolirile acestor disidențî, séu mai bine dis, desertorî din rêndurile partidului — căcî într'un interval atât de îndelungat nicî unul din ei nu și-a ridicat măcar o singură dată vocea pentru a-i avertisa — ci, prea ni-se pare, au ajuns deja așa departe încât, încheiând între sine un armistițiu putred, ei figureză adî ca un fel de consorțiu privat pentru salvarea reputațiunei naționale a tuturor celor ce calcă disciplina și programul partidului și umblă sě îmbete lumea românéscă cu frase secî despre necesitatea de a lucra fie-care după cum îi taie capul, cu ignorarea și înlăturarea partidului național, ca sě pótă ajunge c'o dî mai curênd la ólele de carne ale activismului

Și cum sě nu se producă încurcătură și desorientare într'o parte mare a publicului, când trei dintre diarele nóstre de diferită nuanță „activistă" nu mai înceteză a plânge într'un chip séu altul partidul național, că și-a trăit traiul și și-a mâncat mălaiul.

Se înțelege, un partid trăesce numai până când are un program și are membrii, carî țin cu tăria la acest program. Naționaliștiî de moda nouă însě, carî în urma ordonanțelor ministeriale unguresci se cred dispensațî a mai ține la programul de la 1881 al partidului, și pe carî prin urmare îi putem numi și naționaliștii lui Hieronymi, nu mai au trebuință de programul național de la 1881 pentru scopurile lor activiste, decî pentru ei nicî partidul nu mai esistă și nu mai are rațiune de a esista.

O sémă din ei, în cap cu deputatul Dobrei, umblă a face pe cei naivî și nepricepuțî dintre ascultătorii lor sě crédă, că ei cu durere se věd nevoițî în urma poruncilor ministeriale a arunca tot balastul din corabia lor ca sě pótă pluti pe marea furtunósă a parlamentarismului maghiar.

Va sě dică, pentru a puté sě ajungem scopul și idealul de a intra în parlamentul ungar, sě ne lăpădăm de tóte postulatele nóstre, carî ar puté fi prea supărăcióse pentru acest parlament. Sě așteptăm apoi încă un mileniu, până când deputații noștri vor dobêndi majoritatea, fiind atuncî siguri, că nu vom avé lipsă de postulate separate românescî, fiind-că atuncî vom fi de sigur o turmă și un păstor în statul național bimilenar.

Ce sě mai vorbim însě de tinerii cu puțină esperiență, când însăși bătrânul organ de la Sibiiu, activist de legea veche și noua, a ajuns sě nu mai scie, decă mai avem partid național orî nu? „Sașii — scriea el dilele aceste — nu au decât partidul poporal săsesc, precum nicî noi n'am avé alt partid, decât partidul național român, — decă l'am m'ai avea".

Ér tot acolo dice: „Politica cea mai corectă pentru dilele de astădî este, a conserva ceea ce avem și a nu mai alerga după aceea, ce nu se mai póte ajunge".

Poftim orientare politică! Apoi mai luptă, Române, cu stăpânirea și rěstórnă decă poțî cu astfel de orientare planurile celor de legea lui Berzeviczy!

Brașov, 9 (22) Octomvrie.

Pressa maghiară și proiectul lui Berzeviczy. Pressa maghiară întrégă saltă și se bucură, că ministrul *Berzeviczy* și-a presentat camerei proiectul despre așa disa *reformă a instrucțiunei primare*. „Budapesti Hirlap" dice, că „prin acest proiect se garanteză autoritatea statului maghiar și dreptul limbei maghiare... Scopul proiectului, pentru care toțî trebue sě ne însuflețim, este ca *fie-care învěțător sě fie adevěrat apostol al ideii de stat maghiar*". „Magyar Szó" se dă de-a berbeleacu de bucurie, că „prin acest proiect se face un *însemnat pas înainte spre maghiarisare.*" — și totuși năbădăioșii de la diarul ultrașovinist publică un escerpt din proiect sub marca de „apěrarea limbei maghiare." (!) „Altkotmany" (organul catolicilor maghiarî) dice că proiectul nu se deosebesce în principiile fundamentale de anteproiectul desbătut în ancheta din Maiŭ, ba în unele privințe s'a introdus modificărî *esențiale* — firesce în favorul limbei maghiare.

„*Pester Lloyd*", organul clicei șoviniștilor guvernamentalî jidano-maghiarî, anunțând într'un articol de fond cu mare bucurie, că „mult meritosul" ministru de culte și instrucțiune publică Berzeviczy a presentat camerei proiectul de lege pentru revisuirea art. de lege școlară de la 1868 și 1879, scrie:

„...Acest proiect de lege vré sě validiteze numai *postulatele îndreptățite naționale* (maghiare), singurele, carî chiar și adî pot sě unéscă și sě însuflețéscă pe cele mai diferite partide (maghiare).

„Căcî acum *e vorba mai ales de asigurarea* instruirei *cu succes a limbei maghiare în tóte școlele poporale ale țerii*, prin care asigurare se vor face din aceste institute elementare de învěțăment, *factori ce vor promova ideia națională* (maghiară) și vor deștepta *consciința comuniunei naționale* (maghiare)."

Decă la 1879 cei de la putere s'au sfiit de a spune, că țintesc la maghiarisarea școlelor nemaghiare, astădî, cum se vede, au pierdut cu totul și acéstă sfiélă și o spun órzěn, că lor le este mai mult de aceea, ca, prin instruirea cea mai estinsă a limbei maghiare, școlele nóstre sě devină tóte pepiniere ale culturei și ale spiritului național maghiar.

Tot ce se dice dér în amintitul articol al lui „P. Lloyd" despre *generositatea* lui Berzeviczy, care n'ar fi sugrumat cu desěvîrșire „drepturile" confesiunilor și naționalităților susținětóre de școlî, este numai nisip aruncat în ochii lumei culte, ca sě nu vadă întrégă brutalitatea atentatului îndreptat în contra acestor confesiunî și naționalitățî.

Numai sě nu se ridice cultura și spiritul, pe care despoțiî de adî vor sě le infiltreze cu de-a sila naționalităților, în contra lor înși-și. Dumnedeŭ nu bate cu bâta!

Conferența episcopilor catolicî și-a continuat alaltăerî, Joi, desbaterile. Un moment mai însemnat al desbaterilor a fost *cestiunea școlară*, care s'a impus de la sine în urma presentării în cameră a proiectului ministrului Berzeviczy privitor la reforma învěțămêntului în școlele primare. S'a încins — spun foile maghiare — o viuă discusiune asupra părților din proiect, carî privesc școlele *confesionale*. Și cu tóte aceste, *conferența n'a luat nicî o decisiune față cu acest proiect*, pe motiv că o hotărîre în causă n'ar avé succesul dorit. Atitudinea acéstă a episcopilor catolicî față cu proiectul lui Berzeviczy e mai mult decât o nepăsare. Ea ne face impresia, că și aicî ca și în alte cestiunî, *șovinismul* a tras mult în cumpěna *nedecesiunei*. Dér când vor crede „oportun" vlădicii catolicî maghiarî a lua „posiție" față cu acest proiect? Nu cumva după-ce „reforma" lui Berzeviczy va fi trecut deja prin retorta camerei deputaților, adecă atuncî când proiectul va fi pus la ordinea dilei în camera magnaților unde au scaun vlădicii catolicî maghiari? Orî póte „corul episcopesc" catolic n'a voit ca printr'o atitudine hotărîtă contrară, sě desavueze purtarea prelaților catolicî în faimósa anchetă berzeviczyiană ținută în Maiŭ a. c.?

S'a mai discutat în conferența de alaltăerî despre administrarea fundațiunilor de binefacere ale comunităților eclesiastice și, la propunerea episcopului de Jaurin, s'a decis, ca episcopatul catolic sě participe în corpore la serbările, ce se vor da cu ocasiunea readucerei acasă a osemintelor lui Francisc Rakoczy (!)

Adunarea catolicilor maghiarî. Erî, Vinerî, s'a deschis în Budapesta al cincilea congres al catolicilor maghiarî din țéra întrégă. Joi au avut loc ședințele reuniunilor catolice. Ședințele adunării se țin în sala cea mare a Redutei din Budapesta.

Prima ședință s'a deschis erî la 10 óre printr'un discurs al contelui Ioan *Zichy* jun. S'au ales apoi presidenții de onóre și s'a constituit biroul. Urmă apoi o prelegere, ce a ținut'o episcopul unit Dr. *Hossu* din Lugoș despre „*unitatea catolicilor în alipirea lor față de papa*", ér după acésta o conferență a prelatului papal Dr. Lud. *Rajner* despre „*unitatea catolicilor în patriotism*" (!).

Rolul episcopului Hossu în congresul catolicilor unguri e atât de ciudat, încât cu orî câtă bunăvoință ar fi omul, nu i-ar puté da nicî decum o esplicare favorabilă. Procederea P. S. Sale nu se póte justifica mai ales în împrejurările actuale, când, la tot pasul ne întîlnim cu nisuințele catolicilor maghiarî contrare intereselor de viéță ale bisericei române unite și în general ostile desvoltării poporului nostru. Ast-fel de aparițiunî cu drept cuvênt dau nascere la serióse îngrijiri printre Românii uniți și-i fac sě se întrebe: Unde vom ajunge, decă prelații de ai noștri mai bucuros participă și se afirmă la adunările catolice unguresci, decât la adunările culturale — românesci?

Crisa patriarchatului. După cum se anunță din Constantinopol, conflictul de la patriarchatul ecumenic continuă. Membrii oposițiunei din sinod nu s'au presentat la liturgie Duminecă, nicî la ședința sinodului. Diplomația rusécă face marî sforțărî pentru a potoli conflictul; până acum pórta n'a intervenit în mod oficial.

Diarul „Zeit" primesce următórea telegramă din Constantinopol: Patriarchul ecumenic Ioachim al III-lea, indignat, că din causa sinodului au fost respinse propunerile sale în privința regulărei cestiunilor religióse din Bosnia și Herțegovina, amenință sě demisioneze. Ministrul diplomatic al Greciei a făcut demersurî pe lângă mai mulți prelați a-i îndupleca sě-și înceteze oposițiunea în sinod contra patriarchatului. Se speră astfel a se împiedeca dimisiunea patriarchului.

O scire recentă sosită din Belgrad anunță, ca patriarchul ecumenic Ioachim a *demisionat*. Causa acestei dimisiunî, se dice, că ar sta în legătură cu concesiunile cerute de Românii macedonenî și sprijinite de Pórtă și de marile Puterî.

Proiectul pentru „reforma" instrucțiunei primare.

Faimosul proiect al lui Berzeviczy a fost presentat așa-dér camerei ungare și pe cât am vědut din estrasul comunicat pressei, acel proiect nu ca n'a fost

îndulcit în ceea ce privesce confesiunile nemaghiare, ci din contră a fost înăsprit.

In §-ul 14 al proiectului referitor la limba de predare (în anteproiect era al 13-lea) se enunţă, că în şcólele statului tóte obiectele obligătóre, aşa dér şi religiunea, sunt a se preda public în localităţile şcólei şi că la instrucţia *religiunei şi moralei, pe lângă limba de predare maghiară, la dorinţa autorităţilor superióre bisericescĭ se póte întrebuinţa ca limbă de predare şi limba maternă a copilului.*

Limba instrucţiunei în cursurile ordinare (dilnice) ale şcólelor primare, ce nu sunt ale statului, o fixéză patronii şcólelor, înse *décă în şcóla primară cu limba de predare nemaghiară, sunt cel puţin 20% cu limba maternă maghiară din numĕrul total al celor înscrişi, séu décă peste tot sunt între toţi elevii cel puţin 20 cu limba maternă maghiară, atuncĭ este a se întrebuinţa şi limba maghiară ca limbă a instrucţiunei. La cursurile de repetiţie înse a tuturor şcólelor primare, limba instrucţiei va fi esclusiv cea maghiară.*

Paragraful acesta conţine aşa-dér două înăspririĭ, şi anume: limba maghiară este a se introduce ca limbă de predare nu numai când sunt 20% elevĭ maghiarĭ, dér peste tot când numĕrul absolut al elevilor maghiarĭ atinge cifra de 20. A doua este maghiarisarea completă a cursurilor de repetiţie.

Conform §-ului 22 al proiectului de lege, confesiunile vor fi obligate a înfiinţa cursurĭ de repetiţie numai în casul, când învĕţătorul are întregirea salarului de la stat. (§-ul 21 al anteproiectului impunea tuturor patronilor de şcólă, fără deosebire înfiinţarea de cursurĭ. Paragraful citat obligă numai confesiunile a pune localul şi aranjamentul şcólei la disposiţia comunei politice, care întreţine cursurile.)

Pedepsirea delictelor disciplinare „contra sferei de interese a statului" în anteproiect (§. 41) era dată esclusiv în competenţa comitetelor administrative. Proiectul de lege (§ 49) menţine, ce e drept competenţa comitetelor, nu esclude înse nicĭ intervenţia autorităţiĭ superióre bisericescĭ. In cas înse, că autoritatea bisericéscă ar trăgăna lucrul, atuncĭ trebue sĕ intervină comitetul administrativ.

Paragraful referitor la „tendinţele îndreptate contra statului" în proiect se estinde şi asupra *învĕţătorilor pensionaţi, cărora în cas de „culpabilitate" li se va pută tăia pensia.*

Jurămĕntul, ce va trebui sĕ-l depună învĕţătorul la întrarea în slujbă, conform anteproiectului trebuia depus în sensul, că învĕţătorul va observa legile instrucţiei primare şi va fi supus cătră superiori (între carĭ se puteau înţelege şi autorităţile canfesionale), în proiect se vorbesce numai de supunere faţă cu autorităţile *„cele mai înalte, şi cele înalte".*

§-ul 64 al proiectului conţine de asemenea o *înăsprire* faţă cu §-ul 55 analog al anteproiectului. In proiect se cere, ca în preparandiĭ sĕ se predea nu numai limba şi literatura maghiară în l. maghiară (cum era în anteproiect) ci şi *istoria, geografia şi constituţia Ungariei.*

Esamenul de cualificaţie se menţine ca în anteproiect divisat în esamen fundamental, depus la preparandie în limba preparandiei, şi special depus în faţa unei comisiunĭ a statului în partea cea mai mare în l. maghiară. Pedagogia, metodica şi lecţiile practice se pot esamina în limba preparandiei. Religiunea şi morala s'au şters din lista obiectelor de la esamenul special. La esamenul fundamental, comisarul guvernului va *esamina* (megvizsgálja) lucrările în scris. (In anteproiect era: se va uita la ele = megtekinti.)

Rĕsboiul ruso-japones.

După scirile din urmă în dilele de 19 şi 20 Octomvrie nu s'a întîmplat nimic mai însemnat în Manciuria de sud. Din faptul acesta se conclude la Londra, că lupta cea mare între Yantai şi Sahopu a încetat, probabil pentru-că amĕndoi adversarii vor sĕ-şĭ reculégă puterile pentru operaţiunile viitóre. Din resultatul acestor lupte nu ne putem face o icónă clară asupra situaţiunei actuale. O parte a depeşelor afirmă, că Japonesii se retrag încet, altele înse spun, că Ruşii se retrag spre Mukden. Kuropatkin ar fi luat posiţie pe malurile riului Saho numai pentru-ca sĕ asigure trecerea îndĕrĕt a armatei sale peste Hunho. Până în momentul de faţă înse n'a sosit nicĭ o scire despre retragerea lui Kuropatkin; din contră telegramele mai nouĕ spun, că amĕndoi adversarii îşĭ stau faţă 'n faţă şi e probabil, ca adĭ séu mâne sĕ se reînoiéscă lupta la Saho.

Ĕtă scirile cu data de *20 Octomvrie*:

Luptele de la Saho.

Londra: După scirile sosite de la front, *lupta de la Saho s'a sfîrşit.* Lupta n'a fost decisivă, deşi Japonesii au biruit. In cea mai mare ordine *Kuropatkin şi-a concentrat armata în posiţiunĭ nouĕ de luptă.*

In Japonia şi Anglia se recunósce acum din nou, că *dibăcia strategică* a lui Kuropatkin în luptele de la Saho, apare în lumină mai strălucitóre.

Petersburg: „Brsevija Viedomosti" primesce de la corespondentul sĕu următórea depeşă: In luptele din urmă am vĕdut pustiirea de întregĭ regimente. Pierderile mari, ce le-a suferit corpul ofiţerilor este a-se atribui atitudinei lor curagióse. In Mukden a sosit până Sâmbăta trecută mai mult de 20,000 rănitĭ.

Acelaşi diar anunţă cu data de 19 l. c. din Mukden: Cazacii generalului *Miscenko* s'au ciocnit cu două batalióne din infanteria japonesă. Artileria rusésc a operat aşa de bine, încât a redus la tăcere bateriile japonese. Erĭ o trupă rusésă a împresurat o parte a unei avangarde japonese. *Un batalion japones a fost silit sĕ se predea.* Japonesii *se retrag* (?) încet.

Paris: In regiunea localităţilor Sahopu şi Linşipu, carĭ sunt încă în stăpânirea Japonesilor, lupta a durat întrégă di.

Londra: Agenţia „Reuter" anunţă din Mukden: Lupta cea mare de lângă Saho s'a sfîrşit cu aceea, că *fronturile ambelor armate adversare îşĭ stau faţă 'n faţă.* Numai riul le desparte. Duelul de artilerie s'a urmat şi în dilele de 18 şi 19 l. c. Centrul rusesc, în mijlocul unei canonade violente, *a înaintat cât-va.* La flancul stâng Ruşii au ocupată o posiţie escelentă pe o înălţime, care dominéză Saho şi pe care o ţin de la 16 l. c. cu tóte atacurile numĕróse ale inimicului. La flancul drept Ruşii întrebuinţéză mortiere.

Petersburg: Generalul *Saharow* telegrafiéză statului major cu data de 19 l. c.: Adĭ n'a fost luptă. O trupă de cavalerie rusésă a făcut recunóscere la 6 chilom. spre ost de Taduşantu. Trupa a fost primită cu vii puşcăturĭ. Japonesii primind întărirĭ, Ruşii s'au retras. In Şandenpu patrule călărĭ au dat peste o însemnată infanterie inimică, care avea şi artilerie. Cavaleria nóstră fiind atacată cu focurĭ, a întrerupt urmărirea. Avantpostul condus de căpitanul *Turgeniew* a fost primit cu proiectele de la o distanţă de 200 paşĭ. *Toţĭ caii Cazacilor au fost ucişĭ* séu rănitĭ. *Turgeniew* însuşĭ a salvat un cazac rănit, luându-l pe calul sĕu.

Kuropatkin atacă din nou?

Londra: Din cartierul lui *Kuroki* se anunţă diarului „Standard": *Kuropatkin* a primit ordinul, ca *sub nicĭ o împrejurare sĕ nu se reîntórcă la Mukden.* E fórte posibil, ca Kuropatkin sĕ ia din nou *ofensiva.*

Din cartierul lui *Oku* se anunţă: Din causă că înaintarea se face fórte greu şi încet, *Japonesilor nu li a succes a tăia retragerea estraordinar de bine condusă a Ruşilor.*

Corespondenţĭ rănitĭ.

Cunoscutul corespondent de rĕsboiŭ şi scriitor rus Velomirovici Dancenko telegrafiéză diarelor din Petersburg, că un corespondent engles a cădut în luptele de la Iukau. Rănitĭ au fost şi 4 corespondenţĭ ruşĭ şi anume *Erastov,* care a fost rănit la umĕr, *Popov* rănit în piept, *Daderov* rănit grav la cap şi *Tagiew,* căruia o granată i-a rănit picióŕele.

Desertiunĭ rusescĭ cu duiumul.

Diarele polone din Varşovia înregistréză scirea, că în urma recrutărilor iminente din Polonia rusésă, mii de locuitorĭ au fugit în străinătate.

Autorităţile vamale rusescĭ din Nowosielitza (graniţa spre Austria,) au primit ordinul, în vederea numĕróselor desertiunĭ, de a nu mai lăsa sĕ trécă graniţa nicĭ un supus rus, în etate sub 50 anĭ.

Flota baltică.

Din Kiel se telegrafiéză, că flota baltică, după ce se va fi aprovisionat cu cantităţĭ suficiente de cărbunĭ, se va întruni în archipelagul Sund, de unde tóte vasele vor pleca împreună spre Vladivostok. După calcul făcut, flota va percurge acest drum în timp de *85 dile,* şi astfel ea va ajunge la Vladivostok de abia pe la *mijlocul lui Ianuarie.* Deórece pe timpul acesta portul Vladivostokului este înghetat, flota e însoţită şi de spărgătorul deghiaţă, vasul „Jermak".

SCIRILE DILEI.

— 9 (22) Octomvrie.

Reichsrath-ul austriac este convocat pe diua de 17 Noemvrie n.

Tĕrgul de tómnă din ĕst an, care s'a ţinut în Braşov în dilele de Joi, Vinerĭ şi astădi, a fost slăbuţ. Vreme plóiósă, tĕrg plouat. Comercianţii si industriaşii numĕroşĭ, carĭ s'au stabilit în şetrele din piaţă şi străĭile Braşovului nu şi-au prea putut desface mărfurile din causa lipsei de muşterii şi a lipsei — de banĭ. Deja în decursul dilei de erĭ o parte din cei veniţĭ din depărtărĭ şi-au închis şetrele şi s'au cam mai dus. Astădĭ tĕrgul nicĭ nu-ţĭ făcea impresia unui tĕrg de ţéră şi clopotul cel mare al bisericii negre, care a anunţat spre séră încheierea tĕrgului, suna trist şi lugubru.... Multe speranţe, ilusii şi bucurii s'au prefăcut, precum atât de des se întîmplă în viéţa nóstră vremelnică, în scrum. Vreme plóiósă, muşterii plouaţĭ — tĕrg plouat!

Aniversarea a 60-a a lui Lueger. Amicii lui Lueger, primarul vienes, au bătut din incidentul aniversării de 60 anĭ a conducĕtorului lor o medalie în trei mărimĭ difrite (bronz şi argint). Medalia pórtă pe avers portretul bine reuşit al lui Lueger încunjurat de inscripţia: „*Bürgermeister Dr. Karl. Lueger*", ér pe revers: „*Das christliche Oesterreich dem grossen Volksmanne in dankbarer Treue und Liebe zum 60 Geburtstage 24 Oktober 1904.* (Austria creştină marelui bărbat al poporului în credinţă şi iubire recunoscĕtóre la aniversarea nascerii a 60-a). In stânga se observă un ghimpe, simbolul luptelor, ér în drépta o ramură de laur, simbolul biruinţei. Din incidentul jubileului papa Piu X. a trimis lui Lueger pe cale telegrafică binecuvîntarea sa specială.

Nouă cancelarie advocaţială. D-l Dr. Camil *Velican* şi a deschis cancelaria advocaţială în Alba-Iulia. Strada bisericei nr. 61. Ér d-l adv. Dr. George *Simon* şi-a mutat cancelaria sa din Mociŭ la Aiud.

Linia ferată Baia-mare — Baia-Sprie se va deschide la 1 Noemvrie.

Generalul Kuroki — bolnav de mórte. Diarul „Newyork Herald" primesce din Peking scirea, că generalul Kuroki s'a îmbolnăvit grav de disenterie şi trage de mórte.

Liga antiduelistă şi ofiţerii de honvedĭ. In şedinţa de Miercurĭ a comitetului societăţii antidueliste ungare s'a dat cetire ordinului ministrului de honvedĭ Nyiri, în care ministrul se declară gata la cererea acestei societăţĭ sĕ admită întrarea în acéstă ligă ofiţerilor pensionaţĭ şi

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Colierul.

Povestire englezéscă.

— Vĕ mai aduceţi aminte, Miss Marion, de rugarea ce mi-aţi adresat la Londra, când vĕ întorceaţĭ cu tatăl d-vóstră la Newyork, ér eu mĕ pregăteam pentru călĕtoria în Egipt? — dise Lord Lionel Vane cătră Miss Marion Harleigh.

— Imĭ pare bine, că vĕ revĕd şi îmĭ aduc aminte de fie-care cuvĕnt din conversaţia nóstră de atuncĭ. Vĕ rugasem sĕ-mĭ aduceţi vr'un giuvaer de la vr'o mumie regală din Egipt. Inainte de a ne continua înse conversaţia, daţi-mĭ voie sĕ vĕ presint verişórei mele Iulia Randolf.

O frumuseţă blondă cu ochĭ albastri şi faţă de păpuşică se ridică de pe jilţ grăbindu-se a întinde mâna lordului Vane, care ţinea în mânĭ un etui, cu gândul de a-l oferi d-şórei Marion.

— Ĕtă darul sacral faraonic, dise lordul surîdĕnd.

Miss Harleigh deschise etuiul şi a rĕmas surprinsă. In etui era un colier compus din nisce gângănii verdĭ-fosforescente. Il închise érăşĭ repede şi se uită speriată şi întrebătóre la lord.

— Nu-ţĭ fie frică, dise acesta rîdĕnd, şi scoţĕnd colierul îi arătă agrafa pe a cărei suprafaţă netedă se aflau gravate nisce hieroglife egiptiane.

— De unde aţi adus acest preţios giuvaer? întrebă Marion emoţionată.

— De la gâtul unei princípese egiptiene, în tocmai cum aţi dorit, rĕspunse lordul.

— Vĕ rugăm sĕ ne povestiţĭ, cum aţi ajuns în posesiunea lui?

— Erna trecută — începu lord Vane — am petrecut pe malul Nilului — vĕ rog d-şóră Marion sĕ luaţĭ fórte serios acéstă declaraţie — cu gândul sĕ vĕ împlinesc rugămintea, de a găsi o mumie încă nedescoperită şi a o despoia de colierul sĕu, cá sĕ vi-l aduc d-vóstră.

Cercetările mele au avut resultat.

Intr'o di dragomanul veni la mine cu un arab cu înfăţişare mucalită, pe care mi-l presentă ca pe şeichul unei comune din apropiere. Acesta, pentru un onorar corĕspundĕtor, s'a oferit a mĕ conduce la un mausoleu princiar descoperit de dénsul.

Asemenea oferte mai primisem şi am fost înşelat în tot-déuna. I-am spus-o acéstă şeich-ului, dér el a rĕmas pe lângă afirmaţiunea sa, că mausoleul ce l'a descoperit este de mii de anĭ şi, după-cum se póte conclude din caracterele gravate la întrare, fără îndoiélă este locul de înmormĕntare al unor persóne princiare. El nu cere înainte nicĭ o plată şi se mulţumesce de-ocamdată cu un bacşiş, pentrucă ne va arăta drumul.

In nóptea aceea, însoţit de doi servitorĭ, am mers cu şeich-ul la catacombele, ce se aflau în interiorul stâncilor de năsip.

In adevĕr şeich-uĭ m'a condus la un mausoleu, care probabil n'a fost deschis de vr'o 3000 de anĭ, adecă de când s'a făcut înmormĕntarea.

Am deschis cu mare greutate mausoleul şi am pĕtruns într'un local strîmt, unde se afla un singur cosciug. Am luat jos capacul, am tăiat învĕlitórea şi am desfăşurat trupul. Mĕ aşteptam sĕ găsesc o mulţime de amulete, cum era obiceiul la fruntaşii vechiului Egipt. Spre mirarea mea înse n'am găsit decât colierul, pe care îl ţineţĭ în mână. Lângă acesta o cutióră de aur în care se afla un pergament cu hieroglife.

— Am restabilit érăşĭ mormĕntul şi...

— Şi unde este pergamentul? — Ce era scris pe el?

— Pergamentul şi copia de pe agrafă se află la un celebru linguist, pe care l'am rugat erĭ, sĕ mi-le tălmăcéscă.

— Mulţumesc, iubite Vane. Căcĭ m'aşĭ îngrozi sĕ port la gât un mister de 3000 de anĭ, fără sĕ sciu ce înseninéză.

— Va sĕ dică vreţĭ sĕ purtaţĭ colierul?

— De sigur şi încă la balul din astă-séră, la care sper a vĕ revedé.

*

Incă în acea séră pe la órele 9 au sunat violent la pórta lui Harleigh.

Era lord Vane, care întreba de Miss Marion.

— Slavă Domnului! — dise lordul, vĕdĕnd gâtul gol al d-şórei. Incă n'a pus

ofițerilor în reservă a honvedimei, cât și cadeților în reservă și ofițerilor în afară de serviciu. Ministrul face însĕ pendentă acéstă permisiune de unele schimbări ale statutelor. Comitetul a luat cu mulțumită la cunoscință rescriptul ministrului și a dispus imediat schimbările cerute în statutele societății.

Cununie. D-l Constantin *Dima* își va celebra cununia cu d-șóra Ana Letiția *Avram* la 27 Octomvrie n. în biserica gr. or. din Deva.

Sciri mĕrunte din România. Decan al *facultății de medicină* din Bucuresci a fost din nou ales d-l profesor Dr. Măldărescu.

— Sentința, care se va publica în curênd în afacerea procesului școlelor catolice „Notre Dame de Sion" conține după informațiunile „Adevĕrului" următórele puncte: Maicele Claire și Theophane vor fi espulsate. Personalului didactic și maicelor de până acum li-se detrage dreptul de a mai funcționa în viitor la vre-o școlă din România. Școlelor catolice li-se acórdă timp până la luna Decemvrie, ca sĕ-și angajeze un personal nou, care va puté funcționa numai după ce va fi primit autorisațiunea ministerială. Ministrul va aduce o reformă nouă cu privire la funcționarea școlelor catolice.

— Intre Constanța și Ostrov se va instala o nouă linie telefonică.

— O dómnă din înalta aristocrație a Iașului, a fost găsită alaltaerĭ aprópe înecată în mocirla rîului Bahlui. Un acces de nervositate ar fi causa acestei încercări de sinucidere.

Inteligența și meseriașii români din Turda învită la petrecerea de cules de vii, ce se va aranja *Dumineсă în 30 Octomvrie st. n.*, în sala cea mare de la hotelul „Europa" din Turda. Inceputul la 7 óre séra. *Turda* 12 Oct. 1904. *Comitetul aranjator.* Prețul de întrare 1 corónă de persónă. Venitul curat este destinat pentru bisericile române de ambe confesiuni din Turda. Oferte marinimóse se primesc cu mulțumită și sunt a se trimite la adresa: Alesandru Gaia, compt. la „Arieșana" în Turda. Postă internațională, confetti!

Logodna d-șórei Roosevelt. Diarului italian „Tribuna" i-se telegrafiéză din Newyork, că d-șóra Roosevelt, fiica presidentului Statelor-Unite s'a logodit cu d-l *Marconi*, inventatorul telegrafiei fără sîrmă cu care făcuse cunoscință în Newyork.

Teatru german. Comedia hazlie „Der Schlafwagenkontrollor" de A. Billon, tradusă din franțuzesce s'a jucat aséră cu multă vervă și efect. Beneficiantul, escelentul regisor Gustav Olmar a fost la culme în rolul lui Georges Godfroid, ér d-șóra Bruksewska, Fr. Redl, d-na Richter și D. Günther l'au secundat în rolurile celelalte fórte brav. Au fost des și viu aplaudați de numerosul public.

Astădi Sâmbătă se va da a doua óră opereta mult agreată vienesă „*Frühlingsluft*" compusă după motive de la Ios. Strauss. — Mâne Dumineсă se va da opereta „*Der Zigeunerbaron*" de I. Strauss.

Avis. Din causa repausului dominecal va fi deschisă în cetate mâne de la órele 1—9 séra, numai farmacia d-lui Eugen *Neustädter*, Tĕrgul grâului nr. 7.

Atragem atențiunea amatorilor de must la anunțul de pe pag. 4 al d-lui W. Kopony (pivnița Eszterhazy), care începênd de adi a pus în vêndare must escelent de Rissling din viile comunei Wurmloch. Litrul 40 cr.

Concert. Mâne, Duminecă séra, concert dat de musica militară la „Gewerbeverein".

Plecarea Familiei regale din Iași.

După cinci dile de sĕrbătorĭ înălțătóre, Familia regală română a părăsit Mercurĭ orașul Iașii luând trenul peste Pașcanĭ spre Sinaia.

In tot parcursul drumului sute și miĭ de țĕranĭ și tĕrgovețĭ în frunte cu preoții funcționarii și deputații județelor, orașelor și comunelor, pe unde trecea trenul regal, au aclamat cu rară însuflețire pe membrii Familiei regale. A fost o adevĕrată cale triumfală.

Marĭ manifestațiunĭ au avut loc în deosebĭ la gările din Tĕrgu-Frumos, Pașcanĭ, Roman, Bacău, Focșanĭ, Pitești, Ploesti, unde o lume imensă aștepta sosirea Familiei regale. La tóte stațiunile membrii familiei s'au coborît din tren întrețineêndu-se cu representanții tuturor autorităților civile și locale și ai țĕrănimii. Numeróse buchete de florĭ au fost predate Reginei și Principesei Maria.

Séra la órele 9 membrii Familiei regale au sosit la Sinaia, unde au fost primiți cu vii aclamațiunĭ de către membrii curții regale și de către o mulțime enormă de public.

*

Despre ultimele momente petrecute de Familia regală română în Iași mai dăm încă următórele amĕnunte: In decursul dilei de Marți Maj. Sa Regina a visitat *conservatorul* din Iași, care stă sub direcțiunea d-lui A. Aurescu. Aici s'au esecutat mai multe cântece de către elevii conservatorului, între carĭ „Dis'au badea" și compoziția „Pre tine te lăudăm", ambele de regretatul Musicescu. S'a mai esecutat apoi la violină o parte din opera „Barbierul de Sevilla" de micul elev Bârsan, un băiat de 6 anĭ, care prin precisiunea și îndemânarea, cu care mânua arcușul, a emoționat atât de mult pe Regina, încât Maj. Sa l'a strîns cu dragoste la piept sărutându-l.

Un alt moment însemnat pentru elita ieșană a fost *balul de gală* dat la teatrul național, acest edificiŭ pompos de o rară frumsețe. La órele 9½ își făcură apariția membrii familiei regale, Regina Elisaveta într'o toaletă albă admirabilă avênd pe cap o diademă de diamante, ér principesa Maria într'o toaletă roșie de un gust neîntrecut purtând pe cap o corónă din pietri scumpe. Membrii Familiei regale n'au dansat fiind în doliu din causa morții Regelui Saxoniei.

La órele 10 se începu dansul în sunetele armonice ale musicelor regimentelor Ștefan cel Mare, și reg. 4 de Roșiori. Primul dans s'a făcut de către dama de onóre a Principesei Maria d-na Greceanu cu locotenentul Pleșoianu din regimentul 4 de Roșiori.

Maj. Sa Regele s'a întreținut rênd pe rênd cu toți ceĭ presențĭ tot timpul cât a onorat cu presența sa balul. Asemenea și Regina, care a distins în deosebĭ pe d-șóra *Bârsescu*, neîntrecuta nóstră tragediană, cu care s'a întreținut timp mai îndelungat. La órele 12¼ Familia regală s'a retras în mijlocul uralelor celor presenți.

In timpul petrecerii lor în Iași, Regele și Regina au primit cu totul *1567 petițiunĭ*, adresate de persóne particulare și de către corporațiunĭ. Tóte petițiile au fost luate în primire și vor fi cercetate.

Convocare.

In sensul §§-lor 41 și 42 din statute Stimații domni, dómne și domnișóre membrii ai desp. *Beiuș* ai „Asociațiunii pentru lit. rom. și cult. pop. rom." se convócă în adunare cercuală ord. ce va avé loc în Beiuș în localitatea Casinei române, la 30 Oct. st. n. d. a. la órele 4.

Ordinea de di: 1) Deschiderea adunării. 2) Raportul comitetului. 3) Raportul cassarului pe a. tr. și budgetul proiectat pe a. viitor. 4) Alegerea comisiunei a) pentru revisuirea socoților și a budgetului proiectat; b) pentru înscriere de membri. 5) Cestiunea bibliotecei și a prelegerilor de iarnă. 6) Disertațiune. 7) Alegerea președintelui și a comitetului pe un nou period. 8) Eventuale propunerĭ. 9) Incheiere.

Sunt rugați toți cei cu inimă română sĕ binevoiască a lua parte la acéstă adunare de interes obștesc.

Beiuș, din ședința comitetului ținută la 11 Sept. 1904.

G. M. Marinescu, director. *Nicolae Fabian*, notar.

Episcopul catolic Camilli la Iași.

Revenirea episcopului *Camilli* la scaunul episcopesc catolic din Iași a dat prilegiu corespondentului din Roma al diarului „*Journal de Genève*" de a se ocupa într'un articol de demisiunea episcopului *Jaquet* și înlocuirea lui prin *Camilli* fost episcop la Iași înainte cu 10 anĭ.

Corespondentul debitéză multe inesactități asupra înlocuirei lui Jaquet, pe carĭ Mgr. *Jaquet*, astădi archiepiscop de Salamina, le rectifică într'o scrisóre adresată numitului diar. Atât corespondența cât și întêmpinarea au fost reproduse de „*L'Ind. Roum.*" și credem de interes a da mai jos în traducere pasagiul referitor la catolicii din Moldova:

„Populațiunea diecesei Iași — dice Mgr. J.—este o populațiune rurală, stabilită în România din timpurĭ imemoriale și se bucură de tóte drepturile atașate titlului de cetățean român. O treime din acești țĕranĭ a uitat limba originei lor, celelalte 2 treimĭ vorbesc séu cel puțin înțeleg limba țĕrii...

Fără a neglija trebuințele nicĭ unui suflet, fără a suprima limba catolicilor strĕinĭ, episcopii trebue sĕ aibă *atențiune particulară pentru limba țĕrii, care îi primesce, îi-recunósce și îi protegéză, pentru limba în sfîrșit pe care trebue sĕ o vorbescĭ, decă vreĭ sĕ te pricepĭ totalitatea catolicilor din Moldova.*

Ei bine, Mgr. Camilli a înțeles trebuința acésta mai bine de cât orĭ-cine altul. Un seminar indigen, în care domnesce usagiul limbei române, două catechisme, o istorie sfântă, cărțĭ de rugăciunĭ, compuse în limba română îi creéză titlurĭ, pe carĭ nicĭ guvernul, nicĭ patrioții românĭ nu se póte sĕ le fi uitat. Eu, la rêndul meu, n'am avut de cât sĕ urmez cărările croite de antecesorul meu și sunt convins că abstrăgênd de la metodele carĭ ne sunt personale, nu se va observa nicĭ o divergență între liniile, ce le-am urmat și unul și altul".

Spre a înțelege pasagele de mai sus, trebue sĕ remarcăm, că în corespondența diarului din Geneva se susținea între altele, că episcopul Camilli a trebuit sĕ renunțe înainte cu 10 anĭ fiind-că nu era agreat de guvernul român.

NECROLOG. **Luiza Caba** născută **Urs**, preotésă vĕduvă a repausat Vinerĭ în 14 Octomvrie a. c. în al 70-lea an al etății și al 14-lea al vĕduviei. Inmormêntarea s'a făcut Dumineсă în 16 Octomvrie 1904 în cimiteriul gr. cat. din Ohaba. O jelesc: vĕd. Ana Macaveiŭ născ. Caba, ca fică, vĕd. Iosefina Klor născ. Urs ca soră, Victor Macaveiŭ, profesor de teol., Iosefina Fulicea născ. Macaveiŭ, Ioan Fulicea, preot, ca nepoți, Ovid, Enea și Natalia ca strănepoți.

ULTIME SCIRI.

Paris, 21 Octomvrie. „Temps" confirmă scirea despre înfrângerea ce au îndurat'o două divisiunĭ japonese lângă Saho.

Londra, 21 Octomvrie. Din Tokio se anunță diarului „Standard", că Rușii își fortifică posițiunile de lângă Hunho și Saho.

Londra, 21 Octomvrie. Din cartierul general al lui *Oku* „Standard" primesce scirea, că la flancul drept al armatei japonese și la celelalte două armate au fost înmormêntate câte 5000 Rușĭ.

Friedrichshafen, 21 Octomvrie. Tóte vasele flotei ruse din Baltica au ridicat ancorele și au plecat spre Orient.

Diverse.

Indrăznélă americană. — Faptul este aprópe de necredut și cu tóte acestea perfect exact: Inginerii comunali din Pittsburg, faimósa cetate a oțelului din Statele-Unite, au mutat din loc nu o casă óre-care, ci marele palat al operei cu totul, cu trei stabilimente alăturate, adecă un restaurant, o sală de serbări și un hotel.

Te întrebĭ unde se va opri îndrăznéla lor și decă nu cum-va vom afla într'o di că au mutat din loc o mahala întrégă din New-York.

Adevĕrul este, că opera din Pittsburg n'a fost mutată de cât cu vre-o 7 metri. Problema presintă totuși, după cum ușor se póte înțelege, dificultăți enorme, în vederea greutății fenomenale ce era vorba sĕ fie mișcată din loc: 2.568.000 kilogramme. Mĕsurile fuseseră atât de bine luate, în cât operația a fost sfârșită în 36 de óre, fără cel mai mic accident.

colierul. Linguistul mi-a tălmăcit hieroglifele. Etă ce e scris pe pergament:

„Uitați-vĕ la mine. Sunt soția unui rege.
„L'am înșelat cu un amorez inferior
Și acum zac aici..."

Er pe agrafă stă scris:

„Dumnedeirea dă viéța — dér o și póte lua".

De sigur colierul este otrăvit.

Miss Marion era fórte emoționată. Lordul însĕ o cuprinse în brațele sale și îi dise: Scumpa mea!

*

A trecut érna și a trecut și primăvara. Harleigh s'a mutat la vila sa de pe malul mării, ér lordul i-a urmat. Marion era o miresă fórte capricióssă și adesea îl aducea la desperare pe Lionel. In asemenea casurĭ, lordul își căuta mângăiere la Iulia, care își lua în apĕrare verișóra.

La început Lionel se mâhnia de mórte din pricina tachinărilor miresei sale, încetul cu încetul însĕ începu sĕ rĕspundă și el tot cu tachinărĭ și abisul între cei doi logodnici crescea din di în di. De-odată lordul observă, că nu mai iubesce pe Marion, ci pe Iulia cea blondă.

In prada acestor sentimente se duse la Iulia sĕ se convingă, decă și ea îl iubesce.

A găsit'o pe o bancă de piatră...

— Pentru numele lui Dumnedeu! D-ta pĕcătuescĭ! D-ta iubescĭ pe Marion și vii la mine numai din ambiție ofensată. Lasă-mĕ sĕ plec de aici și sĕ mor undeva în singurătate...

— Nu, iubita mea, tu vei rĕmâné la mine și vei trăi, dise Lionel cu patimă. Marion nu m'a iubit nicĭ-odată. O măgulia omagiul meu. Atâta și nimic mai mult. Cu inima mea nu-șĭ va mai puté face joc.

Lordul sărută pătimaș pe Iulia și apoi urmă o tăcere, pe care scurt după aceea o întrerupse un gemet, ce eșia dintr'un tufiș apropiat.

— Ce a fost asta? întrebă Iulia speriată.

— Vêntul — o liniști Lionel fericit.

*

A doua di camerierul îl deșteptă pe lord din somn și îi predete o scrisóre de la Marion:

„Amicul d-tale a interpretat fals hieroglifele — dicea scrisórea — eu le-am interpretat așa:

„Uitați-vĕ la mine, care credeam că iubitul meu este principe între bărbați. El m'a părăsit din pricina unui amor inferior și acum zac aici..."

Peste dece minute Lionel se afla la vila Harleigh.

Cameriera l'a condus în odaia stăpânei. Când a deschis ușa, a scos un țipet strident.

Marion era întinsă pe pat în haină de miresă. Nicĭ flóre, nicĭ vr'un giuvaer nu o împodobiau. Numai la gât avea un colier minunat compus din gângănii de aur.

Dér ce schimbare s'a întîmplat! Insectele par' că erau vii și înzestrate cu puterea, ce le atribue superstiția egipteană. Stăteau rădimându-se de numerósele lor picióre, carĭ până atuncĭ erau neobservate, și cu aripile întinse, ér ochii lor de diamant și rubin străluceau cu putere demonică, încât Lionel s'a dat îngrozit îndĕrĕt.

Venindu-i mai târdiu curagiul, a rupt colierul de la gât. Era însĕ prea târdiu. Picióarele insectelor aveau vîrfurĭ ascuțite și s'au înfipt în gâtul frumos al miresei, lăsând urme vinete-roșii, pe unde a întrat otrava.

— st. —

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil **Traian H. Pop.**

Tipografia A. Mureșianu, Brașov,